

P A T R O N A T
D'ESTUDIS HISTÒRICS
D'OLOT I COMARCA

(Annals 1996-1998)

p. 321-372

*Música popular
a Olot
(Memòria de
Joan Casanova
i de Pere Aubert,
músics olotins)*

Ramon Llongarriu i Monsalvatje

Preliminar

Les agrupacions musicals no deixen gaire rastre documental. El naixement d'una cobla és un tracte verbal com ho són, igualment, els contractes per a anar a solemnitzar una qualsevol festa, llevades poques excepcions. Per trobar alguna referència, doncs, cal cercar en la premsa pretèrita i en els programes festius. Poca cosa més. A vegades la publicitat, però, és força explícita i a un anunci s'hi acompanya la fotografia de l'elenc musical anunciat, s'hi donen els noms dels components i, fins i tot, l'instrument que toquen. De manera que a la llarga —força a la llarga— s'arriben a confegir les notícies escrutades i s'aconsegueix recopilar un senzill historial, com és el nostre cas.

Davant d'aquesta perspectiva vam concretar la nostra recerca vers la vida de dos músics olotins i l'entorn personal i musical que van viure. Concretament, de Joan Casanova i Bartrolí (1863-1911) i de Pere Aubert i Port (1879-1951).

I, amb ells, el vaivé musical i els homes que s'hi movien com a components de les agrupacions pròpies, cobles i orquestres, amb el delit d'omplir d'alegria les ben guanyades estones de lleure dels seus semblants.

Un treball breu, a mode d'aproximació, pel qual, juntament amb l'acceptació, esperem —no caldria dir-ho— indulgència pels seus límits exiguos.

Em cal agrair, especialment, les orientacions donades, l'estudi de fotografies i dades concretes als senyors: Mercè Arqués, Antònia Calm, vda. Rota, Miquel Carbonell, Joan Danés, Antoni Juvinyà, Jordi Ortiz, Miquel Pagès i Jordi Pujiula, d'Olot, i Climent Juncà (a) Martí, i Manuel Pujol, de Camprodon.

JOAN CASANOVA

Nasqué a Olot el dia 28 de juliol de 1863, fill de Joan Casanova i Antònia Bartrolí (SE.B-33 f. 286). Res no sabem de la seva infància i la seva joventut. Sobre els 30 anys, el 10 de febrer de 1894, es va casar amb Na Rita Moliner i Serra (SE.M-12, f. 405). El matrimoni tingué una filla, Carme, nascuda el 8 de maig de 1895 (SE.B-37, f. 23). Aquesta, de llarga vida, visqué soltera i morí el 14 d'agost de 1982 (SE.O-19, f. 277).

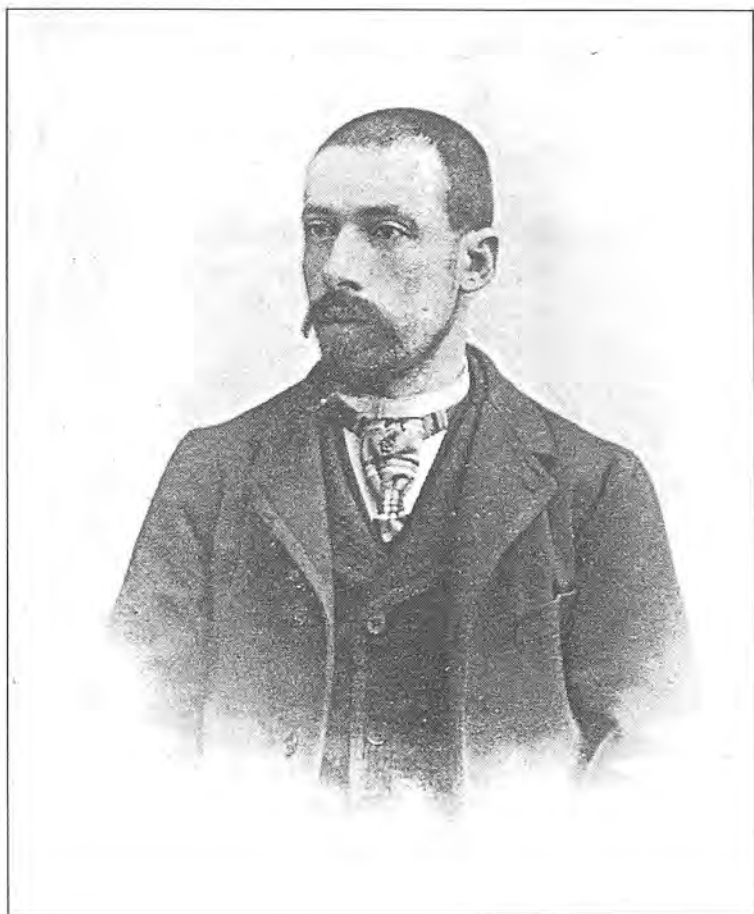
Casanova morí el 3 de desembre de 1911 als 49 anys (SE.O-15, f. 380). La seva esposa el sobrevisqué uns sis anys escassos, fins a l'any 1917 (SE.O-16, f. 34).

Aquestes dades tan sols situen, en el temps, una reduïda família. Casanova, però, ens mereix molta atenció i volem aplegar totes les notícies que puguem de la seva trajectòria vital.

El Dr. Danés, que el recorda com a professor de piano i flauta al col·legi dels Escolapis, el qualifica com un músic amb molta habilitat d'execució que dominava el piano, el violí, el clarinet, la flauta i l'admirable duet de flabiol i tamborí. Ens en dona, endemés, el seu criteri mèdic en recordar-lo com un tipus pneumònic, això és, procliu a problemes pulmonars. (DANÉS, *Història d'Olot*, inèdit, f. 7.077).

La banda municipal

Ultra actuar com a director de cobla-orquestra, fou el director de la ban-

Joan Casanova i Bartrolí.
Fotografia extreta del programa de 16è. Aplec de la Sardana d'Olot (1978).

da municipal que es creà l'any 1888. Un fet que seguí a una sol·licitud que un grup de músics adreçà a l'Ajuntament, on suggerien de constituir un conjunt musical del municipi, tota vegada que sovint amenitzaven les festes organitzades pel consistori. Aquells músics havien adoptat un uniforme i només calia el seu nomenament de *música del municipi* i que se'ls facilités una gorra (kepis) que tingués relació i complementés aquell uniforme. No demanaven cap sou, sinó que proposaven que quan actuessin per l'Ajuntament se'ls pagués igual que a una altra qualsevol orquestra. El nombre de músics seria de vint-i-quatre *siendo comprendidos los llamados de ruido*. En podia ser qualsevol músic amb l'obligació, per part del director, de donar els noms a l'Ajuntament. Quan no actuessin pel municipi, no podrien usar l'uniforme. En fou nomenat director el professor Joan Casanova. (AHCO, Fons Municipal [en endavant, F.M.], acta 1.8.1888, f. 81).

Aquesta banda portà alguns maldecaps, petits maldecaps, al consistori. El primer fou que durant les Festes del Tura d'aquell any s'evidencià que era força deficient. No pas pel nombre de músics sinó, el que era més greu, per la falta de coneixements musicals. Llavors es comentà que la música és cultura i d'ací que els ajuntaments en promoguessin escoles. En el cas d'Olot el director de la banda en podia ser el responsable, el conductor. Calia, però, recórrer a la Diputació en demanda d'una possible subvenció. (AHCO, F.M., acta 12.9.1888, f. 91). No es va fer res.

L'Escola Municipal de Música

No fou fins a l'any 1907 que Joan Casanova s'adreçà a l'Ajuntament per suggerir-li, en escrit datat el 7 de desembre, la creació d'una escola municipal de música *donde puedan aprender de musica los que no cuentan con recursos, imposibilita uno de los medios de ganarse el sustento o crearse, tal vez, un porvenir muchos jovenes que quizas reunen las condiciones de aptitud necesarias para ello*. Només sol·licitava una assignació de 365 pesetes a l'any. (AHCO, F.M., Sol·licituds, 7.12.1907).

Aquesta instància fou estudiada en sessió i s'acordà passar-la a les comissions corresponents per tal que, més tard, es pogués escoltar l'informe que, previ estudi, fos creditor. (AHCO, F.M., acta 10.12.1907, f. 201).

Al cap de ben poc, entrava a l'Ajuntament una altra sol·licitud. Aquesta, del dia 28, la signaven l'Antoni Moner, músic, excel·lent flabiolaire, en Pere Casanova (a) Picaric i en Sebastià Nicolau. (AHCO, F.M., Sol·licituds, 28.12.1907).

Rebuda aquesta segona sol·licitud, i estudiada en sessió, es va determinar que l'anterior i aquesta passessin a la comissió central, a la qual s'encarregava el detingut estudi del cas perquè emetés l'informe adient. (AHCO, F.M., acta 31.12.1907, f. 220).

S'havia demanat informació a l'Ajuntament de Vic, el qual, en data 3 de febrer, envià al senyor Nonet Escubós un reglament de l'Escola Municipal de Vic i una tarifa de sous del director i dos auxiliars, a raó de 728'75, 360 i 270 pessetes respectivament. Aquell reglament era de l'any 1878. A Vic, doncs, ens anaven molt per endavant.

Arribats al maig d'aquell any, es presentà l'informe que emeté la comissió central de l'Ajuntament olotí, el qual argumentava que per erigir una escola de música calia assignar els recursos per a mantenir-la. Impossibile de consignar-los en el pressupost vigent, ja tancat. Conseqüentment, no es podia acceptar cap d'aquelles proposicions fins que no figurés consignació en pressupost. El cautelós informe fou aprovat i aquelles lloables iniciatives quedaren paralitzades. (AHCO, F.M., acta 21.5.1908, f. 44).

Referent al tema de l'escola de música, d'una possible escola, ja ho veurem, hi havia com un recel que si bé no significava una oposició oberta, frontal, en resultava una retinència obstructiva.

A finals de l'any 1911 es renovà l'interès per l'escola. Un regidor suggerí un augment de sou al director de la banda municipal, amb destí a la instauració d'una escola del municipi. D'altres regidors, però, li objectaren que, en tot cas, havia de ser iniciativa de la comissió corresponent, perquè es necessitava una orientació i estudi previs. (AHCO, F.M., acta 2.12.1911, f. 206).

Amb la mort de Casanova, ocorreguda el 3 de desembre de 1911, l'escola

quedava a l'espera de nous interessats a posar-la en funcionament. A mercè, però, de tots els entrebancs. Hi havia una resistència vers la seva creació i s'apel·lava, de forma reiterada, a nou estudis i els consegüents informes.

El maig de 1914 la banda municipal, representada per un dels seus membres, en Francesc Vila i Fajula, demanà un augment de sou, petició que es trobà de justícia i s'acordà la millora per import de 1'50 i 1 pessetes quan la banda assistís a actes oficials. (AHCO, F.M., acta 27.5.1914, f. 147).

Aquest Francesc Vila devia tenir un cert ascendent sobre els companys, però no sembla pas que arribés mai a ésser-ne el director.

L'Orfeó Popular Olotí

El cert és que a partir de 1914, amb l'aparició de l'Orfeó i degut a la iniciativa del seu director, mossèn Fèlix Farró, mestre de capella de l'església parroquial de Sant Esteve d'Olot, es va pensar a reorganitzar la banda municipal, la direcció de la qual passà a Rafel Serra, violinista de Girona, encara que la direcció tècnica anés a càrrec de mossèn Farró, el qual, per la seva condició de sacerdot, no podia dirigir-la en actes públics. Serra dimití el seu càrrec l'any 1920 i la direcció de la música municipal passà a Antoni Moner, veí de la Canya, flabiolaire.

L'Orfeó tingué un paper molt destacat en la formació musical del jovent olotí. Seguim la relació que en fa el Dr. Danés en la seva *Història d'Olot* al capítol, encara inèdit, de «L'ensenyament de les Belles Arts» (DANÉS, inèdit, f. 4.534-4.555) juntament amb els acords puntuals de l'Ajuntament.

A partir de 1915 els intents de la fundació de l'escola municipal de música oferiren un bon carés. El director de l'Orfeó sol·licità a l'Ajuntament una consignació per constituir *una escola de solfeig o música elemental*. (AHCO, F.M., acta 22.9.1915, f. 188).

Després d'un any de funcionar aquesta rudimentària escola, l'Ajuntament passà a la comissió central un nou escrit de l'Orfeó on es demanava que aquella elemental escola fos declarada Escola Municipal, amb un petit aug-

ment en la subvenció municipal. L'aportació econòmica, però, no transigí en la denominació de l'escola perquè la municipalitat no li fou concedida. (AHCO, F.M., acta 6.10.1916, f. 178). L'escola de l'Orfeó comptava amb uns 150 alumnes. (Arxiu Casulà, 1964, 21 i 28 de novembre).

Semblava que tot funcionava bé però en plena dictadura del general Primo de Rivera, l'any 1925, l'Ajuntament va suprimir l'escola de música —o la subvenció que li donava— i la banda municipal, en raó d'economies que calia fer. Hi hagué plet instat per l'Orfeó a l'Ajuntament, per mitjà del qual res no s'aconseguí. L'Orfeó s'organitzà com a societat independent sota la presidència del Dr. Ramon Moret i Estartús amb domicili, primerament, al carrer dels Dolors, núm. 3, per passar tot seguit al carrer Bellaire, núm. 4, on encara continua avui, ara amb el local de propietat i reformes recents (1997).

La segona Escola Municipal de Música

No serà fins l'any 1930 que Olot tindrà Escola Municipal de Música sota la direcció del senyor Felip Ribes, professor de piano, Concepció Carreras, de teoria i solfeig, i Albert Arqués, violinista. Completaren el professorat Palmira Puigdemont, per a solfeig dels alumnes avantatjats, i el senyor Corcoi, professor de violoncel. No en sabem el nom perquè hi havia dos germans Corcoi músics i no ens consta quin fou l'escollit.

Aquesta, doncs, d'una o altra forma, fou la segona escola de música, de la qual havíem estat un dels alumnes més jovenets. Fins l'any 1936 funcionà perfectament. Era adscrita al Conservatori del Liceu de Barcelona, on s'acudia pels exàmens anuals.

Explicades les vicissituds de l'Orfeó i de l'Escola de Música, ens cal dir que la part més perjudicada per la suspensió municipal de l'any 1925 fou la banda municipal, de la qual no es parlà més. Després de la guerra sorgí la «Banda Filarmònica Olotense», però no tenia res d'oficial. Era privada absolutament. Les seves relacions amb l'Ajuntament estaven regulades per un

contracte, per tal de solemnitzar les sortides públiques del consistori i els actes que ho aconsellaven, tot i que els seus integrants vestien uniformes, per cert, d'un gris clar molt distingit. Actualment la filharmònica no existeix i l'acompanyament musical de les autoritats, amb faràndula o sense, l'acompleix una orquestra contractada per al menester.

Ens hem avançat en el temps per a assolir una relació clara dels fets. Ara, però, tornarem a aquella històrica banda municipal, alhora que veurem l'aparició d'altres conjunts musicals.

Als comptes que l'Ajuntament dona a mitjan 1917 hi figura la banda com a receptora de 652 pessetes (AHCO, F.M., acta 6.7.1917, f. 106) i en els d'octubre, de 954 pessetes. Però també «La Principal Olotina» amb 90 pts., els capellans adscrits al temple del Tura amb 30 i els geganters amb 130. (AHCO, F.M., acta 12.10.1917, f. 163). Segur que els últims apunts comptables es refereixen a les, llavors, passades festes d'Olot.

Agrupacions musicals olotines

L'any 1927 «La Principal Olotina» s'anunciava a la *Revista d'Olot* amb les fotografies de cadascun dels components i la indicació de l'instrument que interpretaven. En l'anunci es destaca que la cobla havia estat fundada l'any 1898. Era formada pels següents músics: J. Punset, flabiol i violí; M. Company, fiscorn; J. Tané, tenora i violí; A. Macias, fiscorn i flauta; J. Bosch, trompeta; Pere Aubert, trompeta; L. Corcoi, tible i clarinet; M. Corcoi, tenora i clarinet; J. Hugé, tible i violí; J. Prat, contrabaix. (RO, núm. 16, abril 1927).

Altres agrupacions eren l'«Orquestra Prat» (a) Macarró, de la qual no trobem cap més referència. «Els Petits», cobla fundada per Joan Casanova i dirigida, més tard, pel seu germà Pere. La «Lira Olotense», antecessora de «La Principal Olotina», predecessora, a la vegada, de «La Principal d'Olot» que encara falten alguns anys per trobar en la palestra musical. (GELIS, 1973). La «Unión Artística» s'anunciava, almenys, des de 1927. Era formada per

«La Principal Olotina».

Fotografia extreta de *Revista d'Olot*, núm. 16 (abril 1927).

«Unió Artística d'Olot».
Fotografia extreta de *Revista d'Olot*, núm. 16 (abril 1927).

«Cobla-orquestra Moner d'Olot».
Temporada 1928-29. Fotografia cedida per Antoni Juvinyà.

músics provinents d'altres conjunts, que s'estimaren més anar per altres camins. En una fotografia dels seus components hi reconeixem músics ben coneguts. Aparegué a la *Revista d'Olot* (núm. 16, d'abril de 1927): Joan Juvinyà, Genís Vinyoles (a) Barrabab —destre intèrpret del solo en la introducció orquestral del «Cual busca las flores...» dels Pastorets d'Olot—, Moner fill, Llagostera, Marià Espígol, Lluís Hugé. De la fotografia ens en queden quatre sense identificar. En el paper s'anuncia la reestructuració d'aquesta «corporació» musical amb tres instrumentals diferents, això és: cobla, orquestra clàssica i orquestrina americana amb els seus saxofons, banjos, trombó de vares, trompetes i una completa bateria de jazz. És el temps de l'eclosió del jazz americà i les orquestrines entren en joc.

Una altra formació musical a esmentar és la «Cobla-Orquestra Moner d'Olot». En la postal-anunci de la temporada 1928-1929 hi podem reconèixer: Lluís Pujol, tible; Joan Juvinyà, trompeta; Salvador Rota, fiscorn; Ramon Bassols, tenora; Forga (?); A. Moner, flabiol; Albert Arqués, tenora, i Ama-deu Barberí, tible.

De l'Orfeó Popular Olotí en sortí un grup musicalment molt ben preparat, selecte. Fou «Joventut Artística», impulsada per mossèn Farró com a mitjà per guanyar-se la vida: Rosa Estorch, piano; Leandre Font, violí i un dels primers saxos a la província, mort en plena joventut; Miquel Carbonell, violí i trombó; Maria Nogué, violí; Benet Cargol; Vilanova, contrabaix; Planagumà, jazz band. Tocaven molt en pobles de la costa fins que un contracte els lligà a la sala de ball anomenada «La Paella», situada a la plaça del Dr. Ferrer. Temps a venir, el nom del centre canvià per «Las Delicias».

Lligat al Centro Fontanella hi hagué el conjunt «Young-jazz», amb notables intèrprets de la música sincopada. Un dels seus components, un trompeta, tocava la partitura i tot allò que improvisava, que suposava una conjunció assegurada amb els seus companys.

Citem breument una altra cobla-orquestra anomenada «La Nova Olotina», de la qual ens consta una actuació l'any 1914. (LaCo. núm. 93, 21.11.1914).

Dels anys trenta tenim referència dels noms de diverses orquestrines: «Jaz-

Americà», «Bofill-Jaz», «Orquestrina Studium», «Jaz-Teem» i «Jaz Costa». (Deb. núm. 1.969, 1.12.1934).

«La Principal d'Olot» també tenia orquestrina. Els seus components es presentaven amb una espectacular vestimenta amb solapes exagerades, com un smoking d'un gran efecte. N'hem vist la fotografia de la temporada 1934-1935: Joan Hugé, viola i contrabaix; Lluís Hugé, tible i violí; Ramon Basols, flabiol i tenora; Albert Arqués, violí i tenora; Josep Colomer, trompeta (bon cantor, també); Gessis, trompeta; Miquel Pagès, violí i saxo tenor; Amadeu Barberí, tible i flauta; Marià Espígol, tenora i clarinet; Salvador Rota, fiscorn i contrabaix, i Pere Badosa, trombó i fiscorn.

En Gessis, així, sense precisió del seu nom i cognoms, cal que el remarqueu. Era d'un poble del Pirineu, no sé si d'Espinavell, i una vegada, en voler anar a casa seva una tempesta de neu el va enganyar i morí sense poder arribar a la llar paterna.

L'Ajuntament, entretant, s'havia quedat sense acompanyament musical i per això el maig de 1934 acordà contractar la «Unión Artística» per a les festes de Corpus i les del Tura, a raó de 572 i 1.227 pessetes, respectivament. També per a les audicions de sardanes dels mesos de juliol i agost, a raó de 66 pessetes per audició. (AHCO, F.M., acta 25.5.1934, f. 82).

L'Ajuntament repartia la feina musical. Per les Festes del Tura «La Principal Olotina» cobrava 69 pessetes per audició de sardanes a les fonts de Sant Roc. (AHCO, F.M., acta 19.10.1934, f. 152).

La temporada 1934-1935, «La Principal Olotina» es congratulava d'haver contractat *el notable i jove violinista i professor de tenora, n'Albert Arqués*. (CO. núm. 39, 17.2.1934). Però el març de 1935 la gasetilla del casament de l'Arqués amb Na Magdalena Carré deia: *dijous van contraure matrimoni el distingit jove professor de violí i director de la cobla La Principal d'Olot, Albert Arqués...* (CO. núm. 93, 16.3.1935).

Llavors, doncs, ja estava constituïda la nova cobla, però no havia desaparegut l'Olotina. Havien perdut, però, un molt bon element de la seva formació. El juny d'aquell any, en l'homenatge que Olot va retre al mestre Enric Morera, hi actuà «La Principal Olotina», entretant que la festa de la

fàbrica Aubert (can Jombi, popularment), fou amenitzada per «La Principal d'Olot». (CO. núm. 107, 22.6.1935).

Volem deixar constància d'una agrupació musical, la més romàntica, potser, de totes les conegudes. Fou «L'Arpa Nocturna», que actuava entorn de l'any 1890, sense cap afany lucratiu, formada per sis o set amics que feien música perquè els agradava. Tots tocaven instruments de corda. Un d'ells era el nostre Joan Casanova. (DOU, 1974, p. s/n.).

Moderna d'Olot (La Principal de la Garrotxa)

Al final del recompte de conjunts musicals olotins, registrem la «Moderna d'Olot» apareguda l'any 1951, amb molts dels seus components provinents de l'orquestra «Fontanella». L'any 1955 canvià el seu nom pel de «La Principal de la Garrotxa». La dirigia Joan Juvinyà, avantatjat alumne de mossèn Farró a les classes de l'Orfeó. Actuà a Olot, a les comarques gironines i, endemés, tingué actuacions destacades en festes de poblacions franceses del Rosselló i Vallespir. Hi destacà en festivals folklòrics, principalment.

L'any 1957 l'Ajuntament d'Olot distingí aquest conjunt amb un guardó on hi havia l'escut de la Ciutat, el nom de la cobla i la data al peu.

Hi havien actuat aquests músics: Josep Costa, flabiol; Jaume Vizern, tible; Pere Juncà, tible; Lluís Pujol, tenora; Lluís Llagostera, tenora; Joan Juvinyà, trompeta; Josep Colomer, trompeta; Victorià Vilacoba, trombó; Salvador Rota, fiscorn; Joan Pararols, fiscorn, i Josep Espígol, contrabaix.

La seva nòmina l'any 1979, era aquesta: Josep Costa, flabiol; Joan Portas, 1r tible; Jaume Vizern, 2n tible; Roc Marco, 1a tenora; Joaquim Mas, 2a tenora; Josep Colomer, 1a trompeta; Antoni Rubí, 2a trompeta; Joaquim Joan Fageda, trombó; J. Serra, 1r fiscorn; Joan Juvinyà, 2n fiscorn, i Lluís Carrer, contrabaix.

Hom s'adona que tot i no ser gaire reiterats, els canvis en el conjunt hi són força normals. Els hem de considerar originats per afinitats ben respectables. I també, és clar, pels relleus generacionals imposats. Aquesta cobla s'hagué de reforçar amb músics de Tortellà.

De cop sobte els vingué a sobre el problema de les jubilacions en l'ofici que tenien a més de la música i, en no poder tocar aquells que cobraven per jubilació professional, la cobla hagué de plegar. Era l'any 1987. Ningú, sembla, no féu res perquè aquests homes poguessin continuar en una professió que donava vida i alegria als pobles. Una desgràcia!

La Principal d'Olot

Ja n'hem explicat les vicissituds. És una cobla consolidada que enfila els anys animosament. D'ací a un any, el 1998, pensa celebrar el centenari de la seva fundació. La raó que justifica l'avinentesa —ja ho hem dit— és que la nostra Principal es considera la continuadora d'aquella antiga «La Principal Olotina», fundada l'any 1898.

L'any 1973 la seva nòmina era aquesta: Jesús Bosch, flabiol; Antoni Marcos, 1r tible; Josep Plana, 2n tible; Emili Pallàs, 1a tenora; Joan Serra, 2a tenora; Ricard Fageda, 1a trompeta; Josep Padrosa, 2a trompeta; Joan Moret, 3a trompeta; Victorià Vilacoba, trombó; Antoni Rabasseda, 1r fiscorn; Ramon Codina, 2n fiscorn, i Benet Cargol, contrabaix.

Dotze intèrprets que als pocs anys quedaren reduïts a onze, que és el nombre usual en les cobles: Pere Rabasseda, flabiol; Antoni Marcos, tible; Josep Plana, tible; Emili Pallàs, tenora; Joan Serra, tenora; Ricard Fageda, trompeta; Josep Padrosa, trompeta; Victorià Vilacoba, trombó; Antoni Rabasseda, fiscorn; Ramon Codina, fiscorn, i Lluís Carré, contrabaix.

La novetat recent en les cobles és la presència de la dona músic. Ens interessaria saber quin avenir hi tenen, les fèmies, en aquesta noble activitat. Ens diuen —desil·lusionats— que no se sap per què, en realitat, no pugen aspirants. Una mancança que també es dona en el jovent masculí. I, doncs, així malament. Potser l'escola de música renovi el planter jove per poder assegurar la permanència d'aquestes agrupacions musicals.

La nissaga Casanova

L'any 1922, a onze anys de la seva mort, es tributà un homenatge a Joan

Casanova organitzat pels components de la cobla-orquestra «La Municipal Olotina» (sic), durant el qual es van tocar tres sardanes seves (*Ma pobra mare*, *La mort del pubill* i *Adéu, vila d'Olot*). La festa tingué lloc a la Moixina.

Aquesta cobla, municipal i olotina, no era més que els músics de la banda reduïts, és clar, al nombre dels instruments de cobla. L'any 1922, precisament, s'anunciava una orquestra amb el nom de «La Nova Olotina». En els anuncis s'hi fa constar que *la componen músics de la Banda Municipal. Contractista Endalet Arqués*. (Deb. 1.308, 7.1.1922, p. 14). Aquesta orquestra olotina, doncs, eren elements procedents de la banda municipal, circumstància que, llavors, deuria donar prestigi.

D'aquest acte ens interessa destacar l'estrena de dues sardanes degudes a l'Iu Pasqual: *Olot i Vila Geltrú* (LaCo., núm. 480, 10.6.1922). Pasqual era el director de l'Escola de Belles Arts i la seva faceta musical possiblement sigui desconeguda. Ultra les dues sardanes esmentades, en composà d'altres: *Rosa d'abril* (1920), *Cel·lèstia* (1941) i *La menuda*, *Les Albes*, *Abril* i *Puigscalma*, deixades en partitura per a piano (CUÉLLAR, 1970, p. 275-284).

L'any 1947 tornà el record de Joan Casanova *que supo bordar estas tonadas populares* (BASSA, 1947). També es reiterà un acte d'homenatge amb, entre d'altres, tres sardanes seves (AE. núm. 438, 30.8.1947). I per les Festes del Tura d'aquell mateix any es parlà del músic olotí (OPM. 1947).

Endemés de sardanes, Casanova escrigué la música dels Nans de la faràndula olotina (PLANAGUMÀ, 1981). La composició *Pa i treball*, molt aplaudida. Musicà un poema de Sebastià Sans i Bori apte per al cant de caramelles. Va fer un arranjament de *Bohemios*. Posà música a una sarsuela, el nom de la qual és ignorat. Durant dues temporades dirigí l'orquestra del Teatre d'Olot i es diu que havia ajudat el director de la banda militar a sortir-se de compromisos.

Dirigí alguns dels cors d'Olot. Estigué al front de la cobla «Els Petits», en els seus principis almenys. Després la dirigí el seu germà, en Pere, com ja hem observat.

Es va guanyar dos diplomes en harmonia.

Se li han atribuït, en error involuntari, els balls dels cavallets i dels gegants. No és pas cert. El dels cavallets està inspirat en una òpera de Weber i el dels gegants és degut al P. Sisé, religiós dominic que estigué de mestre de capella a l'església parroquial de Sant Esteve. (*Ibidem*, 1981).

El fet d'haver esmentat el germà de Casanova, en Pere, ens obliga a fer un breu apunt final per a remarcar la nissaga de músics Casanova (a) Pícaric.

El fill gran, Francesc Casanova i Estorch, destacà com a intèrpret de violí. Fou, també, un virtuós de flabiol i tamborí, vinculat a diferents cobles-orquestres: «L'As d'Anglès», «Casanova», «Montgrins» i «Caravana». Retirat d'aquestes activitats, continuà en el conreu de la música i actuà amb el Quartet de Corda d'Olot. El seu germà Jesús fou un bon executant de saxofon. I el petit, en Pere, fou *un espectacular bateria*. (GELIS, 1970).

Les sardanes de Casanova

Casanova fou un prolífic compositor de sardanes. Se n'hi atribueixen més de tres-centes. En nombre més reduït n'hem recollides una bona llista que hem confegit amb les noves aparegudes en les publicacions *La Font Nova*, de Camprodon, i les locals *¡Arriba España!*, *La Comarca d'Olot* i els programes dels aplecs de la sardana, trenta-nou fins ara. També se n'esmenten a la part biogràfica de la *Història d'Olot* inèdita del Dr. Danés. Heus-les ací:

—*Adéu vila d'Olot - Records d'Olot - La mort del pubill - Record de la mare - Riu avall - La non non - Voldria ser pintor - La lletera de la Deu - Ma pobra mare - El casori del pastoret - Aplec - Estrella catalana - De bon matí - Una gàbia de canaris - ...? (reversa) - La font dels pastors (flabiol) - La font pudosa - La rossa dels ulls negres - Una rialleta - Dalt la serra - Una promesa a la núvia - La font de sant Gil - Record de Ribes - Solidaritat catalana - Vint de maig - Visca nostra senyera - La sortida del sol - Muntanyes del Canigó.*

Algunes d'aquestes sardanes són mereixedores d'un comentari.

Adéu vila d'Olot. En una publicació olotina de principis de segle s'hi escriu: *Segons la descripció de la vila de Olot, es de creure que ha de datar del segle XVIII, perquè en aquell temps estaven las cosas de dita vila al tenor de la cansó que, per eix motiu, se pot considerar d'algun interès.* (*Notas Históricas de Olot*, vol. III, p. 124). Al peu del comentari dóna les notes que són la tonada amb què l'ha sentida cantar a la gent vella.

L'any 1948, «Alot» —R. Grabulosa— es refereix a la cançó i explica que *nuestros abuelos ya la cantavan y de ellos nos ha llegado la historia de los dos ladrones condenados a muerte (...) en una mazmorra madrileña, uno de ellos escribió los versos dedicados a nuestra vila de Olot.* (ALOT, 1948).

L'autor de les quinze estrofes de cinc versos i la tonada quedava en l'anonimat. Només se sabia que Joan Casanova en féu una sardana que ha esdevingut emblemàtica. Cada any és interpretada, en una o altra hora, en l'aplec olotí de la sardana.

No serà fins l'any 1968 que l'escriptora Carme Sala donarà a conèixer l'autor de la cançó amb un documentat estudi de la seva vida i resseguirà la descripció de la vila degudament contrastada amb documentació testimonial. Fou un treball que meresqué un dels guardons dels II Premis Ciutat d'Olot.

La lectura de la bella poesia Adéu vila d'Olot —ens diu— ens sumeix en un món de poètica tristor.

La historiadora desvela la personalitat d'en Xicu Bartris, inconegut autor de la poesia, i descobreix que es tracta de Francesc Bartris i Jos, fill de Francesc Bartris, fuster, i de Maria Jos. Es tracta d'una família oriünda de Bordils. El nostre Francesc exercia el comerç i era tingut com a persona respectable, fins al punt que el Cap del Corregiment el nomenà almoiner i clavari l'any 1734. Eren uns càrrecs que tenien relació amb les finances del Comú. Potser no els arribà a exercir amb motiu d'estar absent d'Olot. Tres mesos abans de morir actuà de testimoni en una escriptura d'interès municipal. Bartris estigué a l'exèrcit borbònic destacat a Nàpols, on exercí la funció de contralor (controlador?) al reial Hospital a la dàrsena de Nàpols. Així

doncs, hi cap la pregunta de si l'empresonament fou abans o després de l'estada a Itàlia, quintat per servir al Rei. Si fou desertor o rebel, queda com a enigma. Els catalans estaven sotmesos al nou monarca per dret de conquesta, a contracor. No seria gens estranya una actitud renitent. La memòria de Francesc Bartris, doncs, queda totalment rehabilitada i la seva vida prou coneguda fins a la mort, ocorreguda el 8 d'octubre de 1737. (SALA, 1968).

Tanquem aquest comentari amb unes referències a la nostra sardana: *Sia'ns permès (...) d'esmentar a Joan Casanova i Bartrolí, autor popular per tota la comarca per la sardana Adéu vila d'Olot sobre la tan coneguda lleireta, trista i romàntica del segle XVIII*. (CIVIL, 1970, p. 116).

Pere Aubert —reiterem-ho— la conceptuà com a *sardana plena de vida i de tendresa*. (FN. núm. 110, 30.9.1906).

La cançó olotina

Il·lustrem la nostra narració amb la transcripció de la cançó que inspirà la sardana. (SALA, 1968, p. 5-7).

Adeu vila d'Aulot
Bon temps te n'he passejada
De san Roch a sant Rafel,
Del Palau a sant Miquel,
De nits algunas vegadas.

Religiosos Caputxins
N'és una religió santa,
Tant de dias com de nits
Sempre n'estan amanits
Per cubrir las nostras faltas.

Lo carrer de sant Rafel
Si n'es carrer de passada,

Sant Rafel s'esta al portal,
Al mitj un sant Hospital
Y a la font la Verge santa (la de la Llet).

Sant Esteba gloriós
Sant Esteba patró y martir,
Iglesia parroquial
Ahont portan los infants
A rebre las aguas santas.

Adeu Firal d'Aulot,
Firal de gran alegria,
Santa Anna s'esta al portal
Del cap demunt del Firal
Y'l Rosé a la bateria.

Adeu plassa d'Aulot
Plassa de gran honra y fama,
Si ho habeu ben reparat,
Nou carrers y donan cap
Y al mitj una font molt clara.

Una reliquia teniu
La del Tura anomenada,
Al mitj de la vila esta,
Un toro la va trova
Y es prenda molt estimada.

Jo no'm voldria oblidar
De la princesa del Carme,
Devan tres arbres teniu
Que'ls rossinyols hi fan niu
Y a la primavera hi cantan.

Adeu pont ab un arch,
Ahont hi esta assentada
Aquella que tant plora
Y llagrimas derrama,
Magdalena anomenada.

Gloriosa santa Creu
Que al Palau esta plantada
Deslliuraunos de tot mal
A tota la gent del Palau
Que no'n sia murmurada.

Adeu bufadors d'Aulot
Que n'es terra regalada
Al estiu per la frescor,
Per lliurarnos del calor
Ab mos companys camaradas.

Lo gloriós sant Francesch
Que tot lo poble illumina,
Sant Francisco y sant Bernat
Que n'estan parapetats
Entre'l Rosé y la Guia.

La cansó qui treta l'ha
La cansó qui l'ha dictada
Es un tal Xicu Bartris,
A la presó de Madrit,
Ab sos companys camaradas.

Solidaritat catalana. - El títol prou que descobreix una afició pel moviment catalanista empès per l'associació homònima, nascuda entorn de l'any

(Música popular a Olot. (Memòria de Joan Casanova i Pere Aubert, músics olotins))

1906 per reafirmar la personalitat catalana, molt ofesa pels governs de Madrid i fins per actuacions violentes i consentides, fora de tota llei, com fou l'assalt que sofriren les redaccions dels periòdics *La Veu de Catalunya* i *Cu-Cut* l'any 1905 per part de militars adscrits a la guarnició de la ciutat de Barcelona. Casanova, doncs, sentia la causa catalana i li dedicà aquesta sardana.

Esta sardana ha sido solicitada inutilmente por varias orquestas de esta provincia. Nosotros hemos podido procurarnosla abusando de la amistad que nos une con el señor Casanova, abuso que esperamos nos dispensará nuestro amigo; y esta tarde la orquesta del señor Espígol la estrenará en la plaza del Dr. Robert. (FN núm. 109, 23.9.1906).

Aquest fou el comentari d'en Pere Aubert que, més tard, afegia: *ahont tinguerm lo gust de sentir un estreno hermosissim de una sardana titulada Adeu vila d'Olot.* (FN. núm. 110, 30.9.1906).

Visca nostra senyera i *Estrella Catalana*, de ben segur que cal considerar-les en la mateixa línia d'un fervent catalanista, ple de seny.

Casanova en altres poblacions

Casanova havia compost peces musicals que havien estat estrenades fora d'Olot. Ignorem si foren encàrrecs. Sabem que per Corpus de l'any 1909 a Camprodon li estrenaren dues marxes. Els nans i la mulassa d'aquella vila pirinenca tenien la música dels seus balls deguda al mestre olotí. Diem «tenien» perquè, ara, només queden els nans. La mulassa tornà a sortir després de la guerra, però a finals dels vuitanta, amb els petards que amenitzen les festives evolucions d'aquests animalots, hi prengué mal un dels balladors i es va suprimir.

No són gens estranyes aquestes composicions per a Camprodon perquè Casanova havia actuat, com a reforç, amb la cobla «Espígol». L'amistat, per altra banda, amb Pere Aubert havia de propiciar-li actuacions diverses o permetre-li interpretar peces de violí durant els acostumats concerts de festa.

El temps sembla haver fet oblidar, a Camprodon, el Ball dels confits, el Ball francès —que no s'ha de confondre amb la Maniera— i el Galop francès, unes danses que se solien dedicar als visitants francesos en les festes dels pobles de la vall de Camprodon. Seria interessant que algun coreògraf les restablís. Si més no, per poder-les interpretar en festivals de cant i dansa.

Òbit de Casanova

Joan Casanova, com hem dit al principi, morí el 3 de desembre de 1911 *víctima d'una ràpida enfermetat (...) director de la banda municipal de nostra ciutat desde fa molts anys. En son càrrec que havia desempenyat amb molta correcció, s'havia conquerit generals simpaties.* (Deb. núm. 782, 7.12.1911). El seu òbit constà en acta municipal segons petició del senyor Caso, explícitament compartida pels senyors Soler i Rius. (Deb. núm. 783, 16.12.1911).

El Registre Civil anotà que la mort fou el 3 de desembre a l'edat de 49 anys a causa d'asístole cardíaca, al seu domicili del carrer de Sant Bernat núm. 2. (RC. Def.-24, f. 157). L'endemà fou enterrat al *cementerio católico de esta parroquia con asistencia de 12 presbíteros.* (SE. O-15, f. 380).

Subratllem el sentiment que en tingué en Pere Aubert, el qual recorda la dedicació pedagògica del mestre finat: *Ell ha pujat a tots els musichs d'Olot y qui no l'abandonà n'he féu d'ell un bon deixeble. Al pujar alumnes a gratcient fou per ell un calvari d'espines.* (FN. núm. 314, 17.12.1911).

Imatge de Casanova

Tenim la idea particular que Casanova no fou pas degudament valorat. Ser músic, fins i tot professional destacat, no devia pas ser cap targeta de presentació. Molts músics tenen un ofici bàsic i, a més, s'ajuden econòmicament amb l'actuació musical, abans i ara. Ell era el *noi de la Tonica* i, endemés, simpatitzant amb la causa catalanista, una tendència ben oposada

als criteris dels partits dinàstics, conservador i liberal, perpetus antagonistes a una qualsevol aspiració de Catalunya.

Es diu que la música de Casanova —les sardanes, és clar— està faltada d'instrumentalització. És possible. No podem entrar en cap judici tècnic, per al qual no tenim fonament. Ara bé, el nostre músic visqué en una època en la qual la cultura sardanista i l'evolució de la dansa no eren pas generalitzades. Així doncs, tenim que al Ball Pla d'Olot, l'any 1883, es va ballar una americana —amb la consegüent protesta— en substitució de la sardana que s'havia ballat sempre (la sardana dels senyors) perquè els molts forasters que prenen part en la festa, *no entiende el mecanismo de la sardana*. (CUÉLLAR, 1996, p. 57).

Respecte a la sardana *Adéu vila d'Olot*, un entusiasta del moviment sardanista ens deia que havia estat instrumentada de nou per un nebot de l'autor, en Francesc Casanova i Estorch, poc abans de morir el desembre de 1969, cosa que suposà un guany significatiu. La melodia, però, melosa i tendra, que sabé recollir del cant popular i romàntic, en res no fou modificada i ha quedat com un càntic a l'olotinisme, viu i perenne.

PERE AUBERT

Pere Aubert i Port nasqué a Olot l'1 de setembre de 1879, fill de Ferran Aubert i Seret i de Carme Port i Carré. Ignorem l'ofici del pare, però ens consta que era d'Olot. Els seus avis paterns, Joan Aubert i Francesca Seret, també ho eren. Els materns, Joan Port i Anna Carré, eren de Vallfogona i de Sant Salvador de Bianya, respectivament. (SE, B-35, f. 173).

Inicis

En el padró general d'Olot de l'any 1897, al foli 36, hi consta la família, al Passeig d'En Blay núm. 28. Ferran Aubert Ceret (sic) de 60 anys, teixidor d'ofici, Carme Port, de 59, Pere Aubert i Port, de 18, i Pere Aubert i Genís,

un nèt en edat escolar. Com a professió d'en Pere hi consta la de pintor. (AHCO, Fons Municipal, Padrón General de Olot, 1897).

A principi de segle, l'any 1904, als vint-i-cinc anys es trasllada a Camprodon per exercir l'ofici d'impressor, amb impremta pròpia situada al carrer de València núm. 37, que alhora era la seu del setmanari *La Frontera de Camprodon* que va editar juntament amb l'Eduard Guillot, íntim amic d'en Pere. Guillot és home de teatre: actor i empresari. A l'hivern actuava a Olot i als estius ho feia a Camprodon, on la colònia d'estiuejants li donava ocasió de fer moltes representacions. Aquesta amistat, i l'engrescament d'editar el setmanari són els únics motius que ens poden explicar aquest trasllat.

L'època de Camprodon - *La Font Nova*

A Camprodon, des de 1896 es publicava *La Frontera*, que fou el successor de *La Costinyola*, aparegut el 1892. El periòdic del tàndem Aubert-Guillot prengué el nom referit suara —*La Frontera de Camprodon*— i tot seguit de sortir s'enfrontà amb l'altre *Frontera* (aquesta a seques), i la batalla fou contínua. A vegades per una simple falta ortogràfica. Fins que al final de 1906 *La Frontera* va plegar. (PUJOL, 1993, p. 27).

La Frontera de Camprodon, a les quatre setmanes de publicar-se, va canviar de nom. Va prendre el de *La Font Nova*, que tingué una llarga vida fins a arribar al número 318 del dia 25 de febrer de 1912. Ho veurem oportunament.

Les notícies a *La Font Nova* al principi es donaven en vers i fou costum de publicar un col·leccionable a base d'obres teatrals. Aubert sempre tingué una gran afecció al teatre. Quan actuava en el quadre d'afezionats locals hi feia papers destacats i, quan els actors eren professionals, sovint representava papers secundaris. La seva assiduitat en les representacions fa creure que infonia confiança a les companyies.

Aubert mai no s'oblidà d'Olot. Són moltes les notícies que es troben a *La Font Nova* referides a les publicacions i institucions de la vila olotina gràcies

a un corresponsal i, molt especialment, per les estades d'en Guillot durant els hiverns. Polemitzà amb *El Deber*, al qual acusava de voler dirigir les consciències perquè la publicació olotina havia criticat negativament alguna obra de teatre interpretada per la companyia Guillot-Soto, la qual es defensava amb l'afilada ploma d'en Guillot, que popularitzà el pseudònim d'Asmodeo. (FN. núm. 39, 21.5.1905).

Es feia difícil mantenir-se indiferent quan la brega tocava de prop encara que, teòricament, es defugís la lluita. *Nosotros no militamos en partido político alguno: no queremos banderia de ninguna clase, y atendiéndonos a ello, no publicamos ningún escrito (...) que no vaya firmado y rubricado por su autor, único responsable del mismo.* (FN. núm. 12, 13.11.1904).

Així, però, es refusaven les col·laboracions anònimes per allò que se'n diu tirar el roc i amagar la mà. Un autèntic problema per a les redaccions.

Prou difícil era el temps. Els partits dinàstics mantingueren els successius torns de diferents governs —centralistes tots—, mentre Catalunya restava en l'ostracisme, moguda, però, per una diversitat d'opcions, més o menys radicals, repartides entre els diferents estaments que s'aglutinaren quan els governs liberals de Montero Ríos i Moret proposaren la llei de jurisdiccions. Aquesta llei permetria sotmetre als tribunals militars tot el que es considerés ofensiu a l'exèrcit, a la pàtria i als seus símbols. Aleshores totes les forces polítiques s'uniren en la formació de Solidaritat Nacional. En fou motiu directe l'assalt a les publicacions *Cu-Cut* i *La Veu de Catalunya*. D'ostracisme s'havia passat a repressió. Carlins, republicans, regionalistes de la Lliga, els catalanistes d'Unió Catalanista, nacionalistes d'esquerra del Centre Nacionalista Republicà, republicans federals... És a dir, de la dreta integrista fins als republicans liberals. Només en restaren fora els republicans de Lerroux i la dreta monàrquica centralista (IZARD - DE RIQUER, 1983, p. 143-150). Era l'any 1906.

Aquest estat de coses es reflectia en la vida dels pobles. Camprodon veia succeir-se alcaldes de diferents opcions polítiques: d'Ignasi Casabó (1895-1901), conservador; Josep Cuatrecases (1901-1903), també conservador; Manuel Bernades (1903-1905), liberal, o Joan Morer (1905-1910), independent (PUJOL, 1993, p. 273-274). Anys difícils, aquells.

Vida olotina a través de *La Font Nova*

En les pàgines de *La Font Nova* seguim el quefer olotí contat per l'Aubert. Així doncs, parla del nou local del «Centro Obrero» al carrer del Carme. Aquesta vegada, però, és la crònica que li envia el corresponsal a Olot. *Me refereixo —diu— a la inauguració del local que expresament pera'l «Centro Obrero», ocupa avuy aquesta popular societat. Es gran y nou de trinca; tira peixet; no poden dirho aixís las altras societats. La festa's feu durant el divendres, dissapte y diumenge últims.*

La crònica explica que hi hagué sardanes, concert amb l'actuació del cor *El Laurel*, un sopar amb cent vuitanta coberts i funcions de teatre.

En acabar anuncia que *ab molta activitat prossegueixen els treballs pera deixar acabada la part destinada a escola, la qual està confiada al intel·ligent professor D. Josep Corcó.* (FN. núm. 45, 2.7.1905).

Aquesta notícia ens sorprengué. D'antuvi vam pensar si només es tractava d'una renovació del local social. Gil Vidal, prou coneixedor d'aquella societat, ens diu que el «Centro Obrero» *va néixer i morir al mateix lloc*, és a dir, al carrer del Carme, núm. 8. (VIDAL, 1980, p. 29).

Ara bé, una revista local, coetània d'aquella societat, escrivia:

Ab un ple a vessar el «Centro Obrero» inaugurarà el dissapte dia 24 [de juny] son nou domicili ab un concert encarregat a l'orquestra «La lira olotense» en el que hi prengué part el coro (El Laurel) de dit centre. El nou local, situat al carrer del Carme, per cert bastant espaiós, además dels salons de prendre café conté una sala d'espectacles, un altre que s'hi donaran classes per a l'instrucció dels fills dels socis y un local en el que s'instalarà una Biblioteca que contribuirà indubtablement a la major il·lustració dels mateixos. (ReOl. 3.6.1905, p. 95).

Per altra part, el Dr. Danés, en parlar d'aquella societat, escriu: *En la primera desena del corrent segle, sempre abans de 1908, deixava el seu primer local —que ignorem on s'esqueia— i passava als locals amb sortida al carrer del Carme, on acabà la seva llarga existència. Aleshores aquests locals havien estat molt eixamplats, construint el cos d'edifici de darrere,*

damunt del solar d'una gran horta que hi havia, la qual donava al carrer de l'Aigua: aquesta gran sala nova, que fou per tant de temps la dels balls dominicals (...) així com el seu teatre, i del seu cinema propi... (DANÈS, inèdit, f. 5.698).

Per fi vam poder trobar un exemplar dels estatuts del «Centro Obrero», exemplar manuscrit en fulls de paper de barba, aprovats en una reunió general celebrada a Olot el dia 8 de juliol de 1894. Una acta fundacional que va firmada per set socis: Lluís Puncet, Telèsfor Iglesias, Antoni Roca, Jacint Casas, Salvador Illa, Joan Comas i Josep Sarola. Tenen l'aprovació del govern civil de Girona el 21 d'agost de 1894.

Aquests estatuts, amb quaranta-sis articles, s'obren amb un *preliminar* a manera d'exordi, on s'expliquen els motius que han mogut a la constitució del «Centro Obrero», *el qual tendrá actualmente su domicilio en la calle de Santo Tomás de esta villa, número cuatro entresuelo...* (AHCO, FM., Reglaments).

Ens queda aclarit, doncs, el canvi de domicili. Vidal mateix, al cap d'uns mesos de la publicació del seu llibre *45 anys de vida olotina a través del Centre Obrer*, va escriure una rectificació de l'esmentat primer domicili social gràcies a la col·laboració d'en Ricard Jordà, que li facilità les dades bàsiques, incontrovertibles, del reglament social. (ComOl. núm. 88, 16.10.1908).

Al carrer de sant Tomàs, al número 6, hi havia un cafè amb el nom de «El Imparcial». Al padró de contribució industrial de l'exercici 1899-1900, el nom és esmenat amb vermell i a partir d'aquí ja no hi apareix més, cosa que pot suggerir que passés a ser el local del «Centro Obrero». Ara bé, de 1898 a 1909, en el grup «Café con sociedad» no n'apareix cap més que el Casino, els Catòlics i la Indústria. (AHCO, FM., padrons de contribució industrial).

Hem vist un altre *Reglamento del Centro Obrero de Olot* editat el 1928, en el qual es fa constar ... *el cual tendrá actualmente su domicilio en la calle del Carmen de esta villa número 8, piso 1º...*

En aquest domicili, sí que les instal·lacions referides a cultura i a lleure foren aconseguides plenament.

Notícies diverses

L'amistat amb Casanova —el músic d'Olot— es fa patent en les pàgines de *La Font Nova*. Fou notícia l'estrena de dues sardanes durant les Festes del Tura de 1905, *La sortida del sol* i *Muntanyes del Canigó que foren delirantment aplaudides*. (FN. núm. 56, 17.9.1905).

Al començament de 1906 dona notícia de la conversió al catolicisme de la futura reina d'Espanya, Elena de Batenberg. Fou batejada pel bisbe de Nottingham assistit pel de Sió i el de Vitòria, i se li imposaren els noms de Victòria, Elena i Cristina. La princesa tingué un dot de 750.000 pessetes, i Alfons XIII li donà 20.000 lliures esterlines (avui serien uns quatre milions i mig de pessetes) i altres 20.000 en concepte de joies. (FN. núm. 81, 11.3.1906).

No obstant això, *en els aparadors d'aquesta impremta estan exposats uns tinters modernistes. El dipòsit de tinta és una olla sostinguda per pals rústecs i amb la inscripció Viva Catalunya. Al pla terra hi ha una falç sobre una garba de blat*. (FN. núm. 90, 13.5.1906).

Solidaritat Catalana està en el seu zenit. A Camprodon es toca una nova sardana d'en Joan Casanova que porta el títol d'aquella aliança. L'Aubert, degut a l'amistat amb l'autor va poder obtenir la partitura i es va estrenar a la plaça del Dr. Robert. (FN. núm. 109, 23.9.1906). La setmana següent una crònica ens afegeix que durant aquella audició pogueren sentir, també, la sardana *Adéu vila d'Olot*, del mateix compositor. *Sardana plena de vida i de tendresa*. (FN. núm. 110, 30.9.1906).

La impremta i redacció de *La Font Nova* canvien de domicili amb el trasllat a la plaça del Dr. Robert, núm. 9. (FN. núm. 112, 14.10.1906).

Pere Aubert és el capitost del setmanari. Li llegim *El dia d'ànimes* en l'exemplar corresponent al dia 4 de novembre, el núm. 115. És freqüent trobar-lo en temes d'espiritualitat. L'Eduard Guillot, el segon de la publicació, és molt crític i d'una ploma molt incisiva. Es modera quan parla de la colònia de forasters. És convidat a les seves festes, i es guanya la vida amb les funcions de teatre que s'organitzen durant els dos o tres mesos d'estiu.

Boda matinera

I arribà el casament de l'Aubert. Tingué lloc el dia 3 de novembre de 1906 amb una senyoreta de Camprodon, Na Mercè Nadal i Vilarrasa. El pare de la noia, Josep Nadal, és oriünd de Llançà. La mare, Mercè Vilarrasa, de Camprodon. (SMC, M-7, f. 63). La boda tingué lloc a les set del matí, i després de la cerimònia *se sirvió a los convidados un desayuno partiendo (...) los novios para Barcelona, Gerona y Olot a efectuar su viaje de boda*, (FN. núm. 115, 4.11.1906).

Aubert fallà en els seus càlculs. Creia que després del viatge tindria temps de fer sortir el setmanari i no fou així *por no haber podido sustraernos a las insistencias de los parientes y amigos que a cada momento nos salian al paso*. (FN. núm. 116, 18.11.1906).

A Camprodon cal parlar del fred. Majorment aquells anys de la primeria del segle, molt rigorosos. Una nevada, de fins a 115 centímetres, enfonsà tota la volta de l'església del Carme a l'hora de la Missa. Hi morí el sagristà. S'obrí una subscripció per a reconstruir-la. L'alcalde i el rector la iniciaren amb sengles aportacions de 50 pessetes. (FN. núm. 122, 25.12.1906). És d'admirar el respecte enorme que mereixia el diner. Tenia un altre valor i els preus de les coses eren molt diferents dels d'ara. Però sempre que hom troba referències en relació amb el diner, comprova gestos cautelosos i un control rigorós.

A Olot es publica la *Revista Olotina*, que és saludada afectuosament amb el qualificatiu de *bon campió de la causa nacionalista*. (FN. núm. 127, 27.1.1907), i el moviment catalanista està molt actiu. Diversos números es refereixen a Solidaritat Catalana. Un d'ells, a més, explica els actes de propaganda celebrats als pobles de la vall de Camprodon. (FN. núm. 133, 17.3.1907).

Canvis a La Font Nova

Arribats al mes de març de 1908, *La Font Nova* introdueix moltes modi-

ficacions. Muda de capçalera per una de gust modernista, adopta el català únicament i canvia de domicili. És a la mateixa plaça del Dr. Robert, però al número 11. És possible que es tracti, només, d'una renumeració dels immobles. No ho sabem. *La Font Nova* ja no serà més el *periódico semanal defensor de los intereses de Camprodon y del distrito*, sinó que esdevindrà *Setmanari català. Surt els diumenges*. El canvi de capçalera meresqué moltes felicitacions. *A tots donem les gracies y aquests afectes solament serveixen pera encoratjarnos en nostres propòsits y tirar avant els nostres ideals de progrés y moralitat*. (FN. núm. 188, 29.3.1908).

El Fluvià d'Olot es congratula d'aquestes millores perquè —diu— *és una prova més del zel ab que treballa per la causa de Catalunya*. (ElFlu núm. 14, 29.4.1908).

Troblem dos monòlegs deguts a l'Aubert amb els títols de *Nadalesca* l'un i l'altre de *Quinto*. (FN. núms. 175 i 191, de 29.12.1907 i 14.4.1908).

Naixement del fill Joan

Des del mes d'agost de 1907, Aubert és pare (SMC, B-20, f. 102). D'un nen, Joan, que emmalaltí de certa gravetat amb l'angoixa aguda dels pares. En quedar fora de perill i recobrar-se, van brotar uns versos amb el títol de *Triomf*:

*Un cop amb la mort batalles
y sofrint has triumfat;
els teus pares, que t'estimen,
aixugan el plor amarg.
Al casal, que dol tancava,
molta alegria hi ha;
donchs el fill que tan aimava,
l'ha tornat recoperar.
Dels braços meus, del teu pare,*

que't contempla embadalit,
passe n'als de la teu mare
per adormirte en son pit.
I veure tes travesures
tots preguem ab gran anhel
al que t'ha salvat la vida,
que és el Rei de terra i Cel.
(FN. núm. 207, 9.8.1908).

En Guillot se'n va

Al setmanari també hi arriben les notícies adverses: *Contractat ventajosamente en el Teatre Eslava de Madrid, ha marxat el bon amic Eduard Guillot*. (FN. núm. 209, 23.8.1908). Encara feia ben poc que es deia *esperem els aplaudits actors i actrius que formen (...) la companyia Soto-Guillot*. (FN. núm. 197, 31.5.1908).

Aquest cop serà difícil de superar. En el número 233 del 14 de febrer de 1909, hi apareix un advertiment que és la immediata conseqüència d'haver perdut en Guillot: *en lloc de setmanal sortirà cada dos diumenges. Es publicaran extres quan sigui convenient y temporada d'estiu*. Una reducció que assegurarà la continuïtat de *La Font Nova*, encara que una mica irregularment.

Vegem uns anuncis: *Impremta La Font Nova de Pere Aubert*.

Postals de totes menes, treballs diversos, papers...

(FN. núm. 247, 22.8.1909).

Un altre: *Impremta La Font Nova - Cançons alegres per cantar-se la nit de Nadal. (5 cèntims)*. (FN. núm. 253, 7.11.1909).

La Maniera

Endemés d'impressor, Aubert actuava de músic en una cobla i moltes

(RAMON LLONGARRIU I MONSALVATJE)

vegades fou contractat per a reforçar algun conjunt musical francès. El mes de novembre de 1909, estigué del 10 al 13 a Courssoubi per la festa de sant Martí. Allà veié el *ball de la Meunière* (la molinera), que li cridà fortament l'atenció fins al punt de prendre les notes d'aquella melodia reiterativa, fàcil de recordar i molt alegre. (PUJOL, 1993, p. 39). *Jamai havia vist una igualtat ab cap dança com la que vaig espïar per primer cop a n'aquella plassa de Courssoubi.* (F.N. núm. 254, 21.11.1909).

Ara, a Camprodon es torna a ballar després d'haver estat mig oblidada de molts anys. Podem donar-ne les dues estrofes de la lletra i la música que l'acompanya. El ritme musical, però, en repetir-se, augmenta progressivament fins a arribar un moment en què els dansaires amb prou feines poden seguir l'aire endimoniât dels músics. Potser els catalans l'hem estraïet una mica. Ho diem en fer la comparació de la crítica de l'Aubert amb la interpretació que n'hem vist. Una bogeria festiva.

*És el ball de la Maniera
estira, estira la cama,
arronsa, arronsa el peu.
Ha perdut la lligacama,
i el seu xicot l'hi ha trobat.
Estira, estira la cama,
arronsa, arronsa el peu.*

«Cobla La Principal Olotina».
Fotografia extreta de *La Ciutat d'Olot*, núm. 29 (10-XII-1932).

Altres llocs havien requerit el concurs de l'Aubert, trompeta de cobla i orquestra. Saint Laurent (FN. núm. 268, 5.6.1910) o Le Tech per la festa de sant Julià. (FN. núm. 316, 21.1.1912). L'itinerari pedestre era pel coll de Malrem, la Manera i le Tech. Els poblets a tocar la frontera eren molt afecionats a la sardana, i d'aquí que procuressin reforçar els seus conjunts o llogar-ne de catalans per aconseguir un bon nivell d'interpretació.

Neix la filla Antònia

Els Aubert havien tornat a ser pares, aquesta vegada, el 29 d'octubre de 1910, d'una nena. En batejar-la se li imposà el nom d'Antònia. (SMC. B-20, f. 131).

La mort de Casanova

El desembre de 1911 va tenir lloc la mort d'en Joan Casanova. La notícia, arribada a Olot, merescué tota l'atenció de *La Font Nova*. Una fotografia del finat acompanya la sentida nota necrològica que li dedicà Aubert. *N'he de parlar y no m'hi veig ab cor. Ab la amistat que hi tenia se'm glassa la veu pera dar l'arreveurer al mestre que es pert. Jo m'hi sento un nus a la gola y tremolor als dits.* (FN. núm. 314, 17.12.1911).

L'Aubert, en efecte, tingué una bona amistat amb Casanova. Ho corroboren les moltes cròniques i gasetilles on es comenten les activitats del músic amb termes elogiosos, d'autèntica admiració.

A Olot. Vitalitat

L'època de Camprodon s'acaba i sembla que d'una forma força precipitada. El mes de febrer (1912) *La Font Nova* dóna la notícia d'haver rebut una nova publicació sortida a Olot. *Hem rebut —diu— el primer número*

del setmanari olotí Vitalitat, que no dubtem en augurarli llarga vida, ateses les orientacions y programa que proposa seguir aital setmanari. (F.N. núm. 317, 11.2.1912).

Vitalitat, però, no sortí fins al 7 d'abril de 1912. En aquest primer número, real, es defineix com a *setmanari defensor dels interessos de la comarca, que no està adherit ni afiliat a cap partit polític. Redacció: impremta de Pere Aubert, Carme, 11, i sant Bernat, 2. Administració, carrer de les Estires, 8.* Era, especialment, una revista olotina, literària, científica i administrativa.

Aquest primer número inserta una crònica que comenta l'endarreriment sofert en la sortida del setmanari, *anunciada per cartells*, pel destorb d'haver de recórrer a impremtes de fora, inconvenient resolt favorablement ja que *a partir d'avui tindrem impressor en aquesta ciutat pel nostre compte, lo qual ens permetrà servir amb tota regularitat nostre setmanari.*

El treball immens que'ns ha reportat y l'esforç que hem tingut de fer pera portar un nou impressor, els donarem per ben empleats mentres els nostres abonats siguin indulgents ab nosaltres y el públic en general correspongui a la nostra obra. (Vit. núm. 1, 7.4.1912). En aquell temps no s'acostumaven pas els actes de presentació, avui un fet social inexcusable, ni tampoc s'editaven els números zero d'una publicació. Per això se'ns fa estranya la notícia que dona l'Aubert al setmanari de Camprodon. ¿No es referia pas als cartells anunciadors de què parlava la crònica esmentada suara? El primer número de *Vitalitat* real, vertader, aparegué el dia 7 d'abril.

Les negociacions dels promotors de *Vitalitat* amb l'Aubert, per altra part, semblen haver estat envoltades de certa angoixa, donades les presses d'editar la nova publicació deslligats d'haver-se de servir d'impremtes foranes i pendents encara del trasllat a Olot de la família amb dos menuts de 5 i 2 anyets, ultra la maquinària de la impremta —per elemental que fos— que calia fer a peu o a llom d'animals per dues vies a escollir: O es passava pel camí que transita el Capsacosta i travessa la Vall de Bianya —l'anomenat camí romà— o es prenia el camí de la Vall del Bac per saltar a Capsec o arribar fins a Castellfollit per la Vall de Carrera. Tot era prou difícil. Aquella gent, però, no sabien arronsar-se.

Vitalitat, en el seu primer número feia aquesta salutació: *A tots, corresponents y colaboradors que'ns oferiu vostra ploma, conciutadans y amics que'ns poseu a la disposició vostres cabals y ens heu alenat ab vostre entusiasme, confreres de tota mena de premsa, futurs llegidors y públic en general, als que han de dirigir-se nostres apunts i informacions, que aquesta primera nota de Vitalitat sia penyora de germanor fins pera els que tinguem de combatre, que serveixi de carta de noblesa en els procediments, de prenda de solidaritat ciutadana, de palesa prova de que l'únic afany que ens guia es l'augment y perfecció de la vida Olotina en tots sos ordres moral y material, y particularment Vitalitat saluda efusivament y s'ofereix d'una manera incondicional a tots els que vinguin animats de bons desitjos en pro de nostre ciutat y comarca. La Redacció.*

El Deber saludà la nova publicació alhora que li desitjava llarga vida. (Deb. núm. 800, 13.4.1912).

Sense confirmació documental es diu si l'Aubert vingué a Olot, endemés, per a tocar a la banda municipal. (PUJOL, 1993, p. 39).

A Olot no hem trobat cap dada en aquest cas, prou ben possible. En una fotografia de la banda municipal que se suposa de l'any 1921, al costat del director hi ha un trompeta que creiem que és l'Aubert. La corporació va uniformada magníficament.

La impremta Aubert a Olot tracta d'obrir-se pas. A la «Matrícula de Contribución Industrial» de l'any 1913, hi ha una alta de Pere Aubert i Port com a impressor amb la quota anual de 79'20 pessetes. A la de l'any 1914 hi figura amb domicili al carrer Clivillers, amb el total de 93'98 pessetes a raó de 23'50 per trimestre. Ja consolidat dins la societat olotina, el 10 de gener d'aquell mateix any (1913) adreçà una sol·licitud a l'alcalde on exposava que en ser impressor fos inclòs en el repartiment de treballs d'impremta que l'Ajuntament necessitava, juntament amb els altres impressors llavors existents a Olot: Bonet, Alzamora i Planadevall. *Es gracia que el infrascrito espera obtener de la reconocida imparcialidad y espíritu de justicia de esa Exma. Corporación municipal.* (AHCO, F.M., Sol·licituds, 1913).

La sol·licitud passà a la comissió central per al seu estudi. En la sessió

del consistori del 18 de març, l'informe de la comissió esmentada deia que semblava natural i lògic que el senyor Aubert fos inclòs entre els impressors segons el torn establert per a la confecció dels impresos municipals. Els senyors Rius i Bolòs, però, volien ajornar l'admissió. No feia dos anys que era a Olot, no sabien si s'acceptava l'alta de contribució i que, abans que la d'ell, s'havien de resoldre peticions d'altres oficis amb pretensions com la de l'Aubert. En votació nominal, fou aprovada la sol·licitud exceptuats els dos regidors referits, que proposaven que fos admès a partir del primer de gener de 1914, (AHCO, F.M., Llibre d'actes 1913, f. 90-91).

La impremta Aubert, ja en funcionament normalitzat, treballa força i es troba en les tasques culturals de la ciutat. És la impremta que ha estampat més publicacions locals. Amb referència abans de la guerra, el Dr. Danés en cita una quarantena del valor de les quals, però, no vol fer-ne cap judici. Diu *en el qual hauríem d'ésser agosarats i durs per a una gran majoria de periòdics, d'humor i de batalla, que tant com petit exponent de dinàmica local són així mateix desgraciadament un altre exponent de temps malaguanyat i perdut en truculències estèrils*. (DANÉS, 1950, p. 276-277).

El nostre objecte exclou els temps actuals.

Alguns dels periòdics tingueren una vida efímera; algun, d'un sol número. Uns altres, fruit de lluites polítiques o de gresca, publicats amb intermitència. I d'altres —*Vitalitat, La Comarca, Vida Olotina, Revista d'Olot, La Ciutat d'Olot*—, tot i les tendències de cada un, emplenaren un espai important en els moments respectius i ara són fonts de la nostra història. L'autor esmentat ara mateix ens ressaltava *Revista d'Olot* de J. M. Mir i Mas de Xexàs, i *Vida Olotina* d'en Fontfreda, de qualitat innegable. (*Ibidem*, p. 277).

A través de *Vitalitat* coneixem les organitzacions socials i de cara al lleure, molt actives i animades, per cert. Ja hem dit que a Olot hi actuaven uns cinc o sis conjunts musicals, els quals tenien variades ocasions d'actuació en llocs de ball: Centro Fontanella, Concentració Republicana Democràtica, Indústria y Comercio y Centro Obrero. Hi havia, també, l'Ateneo Obrero el qual, sense definir-se gaire, sabem que tenia un grup excursionista. Encara dos més: Olot Deportivo i Casino. L'agost de 1912 s'inaugurà el Salón Ideal

Park. (Vit. núm. 11, 16.6.1912).

Per les festes del Tura d'aquell any, l'establiment de *llibreria y objectes d'escriptori de Pere Aubert* es va traslladar al carrer Clivillers, 22. La impremta, però, continuà al carrer de sant Bernat núm. 2. (Vit. núm. 23, 7.9.1912).

Era el temps de l'obertura de l'enllaç de carreteres, futura i autèntica espina dorsal de la ciutat. Una obra que activà, amb moltes dificultats, el senyor Pere Llosas i Badia, diputat a Corts. Un grup s'avançà i organitzà una festa per homenatjar el Sr Llosas, que fou seguida per un fracàs. Les obres no anaven endavant. Si més no, en seguiria una llarga espera, però el diputat, impertèrrit, no parà fins que no aconseguí l'obra. La causa de la dilació a obrir l'enllaç eren les diferents opcions dels dos projectes en qüestió. Un d'ells, en lloc d'abonar el valor dels immobles afectats per l'expropiació, preconitzava esperar que aquests s'haguessin d'aterrar per ruïnosos i limitar l'import de l'expropiació a la part de solar que ocupés la nova via. Endemés, i segons la llei, es considerava que ambdós projectes tractaven d'una travessia urbana amb obres a càrrec dels ajuntaments, perquè era una millora amb l'eixamplament dels carrers. (Vit. núm. 35, 1.12.1912).

Vitalitat fou una publicació de curta vida. Arribà al número 38, en el qual no es feia cap comiat sinó, tan sols, una interrupció amb idea de millorar-se. *Amb aquest número queda interrompuda, per una curta temporada, la publicació d'aquest setmanari. La nova aparició s'anunciarà oportunament y es molt probable que en ell hi vindran introduïdes notables y importants reformes tant en el text com en la presentació del mateix.* (Vit. núm. 38, 22.12.1912).

L'afany de renovació, però, no es féu realitat i el setmanari mai més no tornà a la palestra.

Les sardanes de l'Aubert

Aubert, a més de músic fou compositor de sardanes. D'un bon nombre, per cert. En tenim el nombre de 46, onze d'elles revesses. Una d'aquestes,

Cara o creu, en el concurs de sardanes celebrat l'any 1946 no la tragué cap de les colles participants.

Les aplegades en un *Àlbum familiar. Sardanes d'en Pere Aubert dedica- des a la seva filla Antònia Aubert, el 13 de juny de 1948*, són aquestes: *Antonietta - La Garrotxa - Cant matinal - La festa de santa Cecília - Petit idil·li - D'ací d'allà - Berta - Amor a la Pàtria - La noia badalonina - A l'aplec - Matí de sant Pere - Moment d'esplai*.

Endemés de les de l'esmentada col·lecció tenim anotades les següents: *La petita Berta - Al Firal hi ha sardanes - Gentil pomellista - La diada del meu sant - La cançó de l'àvia Cisca - Minsa ofrena - La festa de sant Ferriol - La Maria de Ripoll - Camí de sant Roc - Alba resplendent (1928) - A l'edat que no s'escolta - La cançó dels avis del barri - Record de Badalona - La Ventafocs (1922) - L'estanquera maca - Al banc del meu jardí - Així són els nostres cants - Parella enamorada - Camí de Sacot - Pasqua florida - Aplec de sardanistes olotins - Colla Garrotxa - A la nostra néta - Els cants de 1879*.

Les sardanes revesses:

Sense respirar - El gat i la rata - 28 de desembre - Ramon, quants tirarà? - Pepa, m'enganyaràs? - Rebequeria, no la trobaràs - Ai Elvira, que m'enganyes! - Cara o creu - Compta i calla - Sardanistes que la balleu, cerqueu bé que la trobareu (1947) - L'enredaire.

Dues d'aquestes sardanes mereixen un comentari.

Gentil pomellista. Aquesta sardana explicita uns ideals patris i cristians. Sí, perquè mostra atenció envers el moviment anomenat Pomells de Joven- tut, una associació de jovent d'ambdós sexes iniciat per Josep M.ª Folch i Torres l'any 1920 en pensar en la força social dels lectors de *Patufet* a través del qual es féu pública la idea, al número corresponent al dia 9 d'octubre d'aquell any. Sense lligam a cap partit polític i amb finalitat moral i patriò- tica. Seguim en Josep M.ª Dou en la crònica núm. 49 de la seva secció «Olot en el transcurs del temps», al setmanari *Olot-Misión*. En aquesta col·laboració, molt llegida, ens explicà com els Pomells prengueren una volada extraor- dinària a Olot a partir del mes de novembre de 1921. Se'n van instituir vuit.

Les noies es cofaven amb la tradicional caputxa blanca. Els noms d'aquells pomells, eren: Aires del Montsacopa, Orfeó Popular Olotí, Verge del Tura, Floretes de sant Francesc, Tradició catalana, Barretinaire, Amiguets de l'àngel, i Foc sagrat.

Van durar poc, però. La dictadura militar del general Primo de Rivera va prohibir els pomells i fins i tot fou interdit l'ús de la caputxa, com si es tractés d'un emblema indesitjat.

Els cants de 1879. La subratllem, només, pel fet que recorda l'any de naixement de l'Aubert.

Un fet curiós és que de totes les sardanes que hem relacionat, només una, *Antonieta*, figura en els programes dels aplecs de la sardana, trenta-nou fins a 1996. (ApSar., II aplec, 1964). Del compositor Aubert, en el programa del 28è. aplec, es diu *és músic i compositor de sardanes senzilles i populars, i revesses.* (J. GELIS, 1980).

És l'autor de la música dels balls de l'àliga de sant Ferriol —el seu—, i del Pollastre de la barriada del Palau. (MURLÀ, 1979).

Treball literari. Perfil d'Aubert

Pere Aubert exercí el periodisme no solament en el lloc de redactor dedicat a omplir de notícies les pàgines de miscel·lània, sinó que hi col·laborà literàriament. Són molts els contes curts, monòlegs i altres gèneres que ell escrigué. En citarem alguns:

Petites coses és un recull de quaranta-vuit contes imprès l'any 1916, dedicat al seu fill Joan —llavors comptava nou anys—, on es recullen els treballs publicats en l'època de Camprodon.

Fulls d'àlbum, imprès l'any 1924, recull quatre contes (Vida per vida, Les dues germanes, Per tres vegades, L'home misteriós), que fou prologat pel Dr. Eveli Barnadas i il·lustrat per J. M. Mir i Mas de Xexàs.

La Tradició Catalana dedicà un comentari a aquests fulls, que transcrivim: *En Pere Aubert és un home popular, tot ell activitat i energia, que*

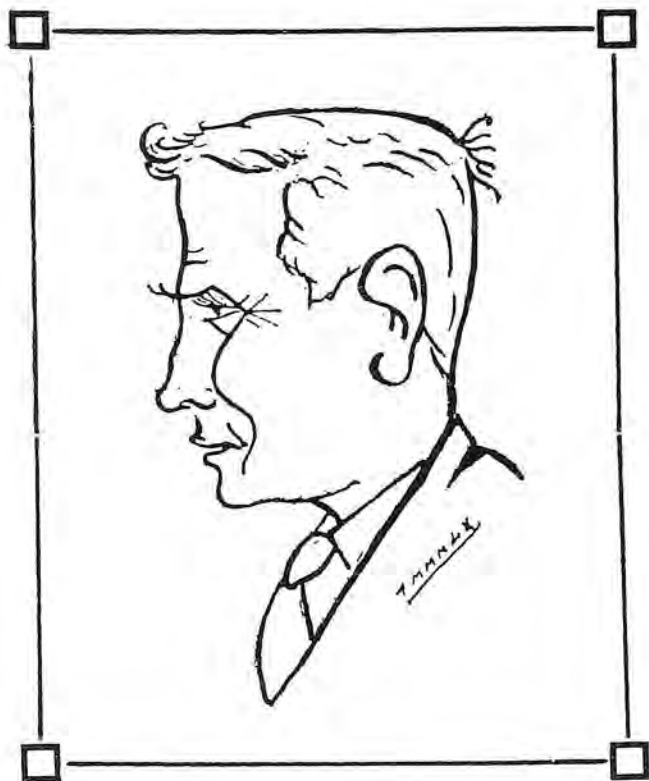
consagra la vida entera al treball. Igual el veurem en el seu obrador gràfic guanyant amb entusiasme el seu pa, que en les taules representant els més variats papers, que en una cobla executant ab fe balls y sardanas, sovint per ell composades, que fins omplint a voltes les planes dels periodichs que s'estampen a casa seva, quan devenen les hores laçes y encalma-des y escaseja l'original (...). Home modest, conreador humil de les belles lletres, home mancat d'estudis prò de santes aspiracions que voldríem veure en cada ciutadà, ha infantat ab el seu sol esforç un recull de contes que ha cregut oportú dur a la publicació, tal vegada per trobarse mancat d'un necessari complement de la seva vida, al quedar sospesa, per causes que no són del cas analitzar ni retreure, la dels periòdichs que s'editaven al seu taller (...). Mereix, per tant, simpaties la seva labor, fruyt primicer y expon-tani del seu ingeni, del seu esperit inquiet y treballador, car en ell hi tras-pua el noble afany de cultivarse. (TraCat. núm. 368, 20.9.1924).

Nit de Reis és un conte que va publicar a la Revista d'Olot, núm. 24, desembre 1927.

Són diverses les peces teatrals: *El Cavaller de la Creu*, *Epíleg*, *Pel lícula de barri* (1937) amb música d'ell, *Corbs maleïts*, també musicada (1938), *Virosta*, sarsuela original amb lletra i música, *Fiebre de amor* (lletra i música), *Película viviente*, sarsuela (1944), *Sortir amb la seva*, sarsuela amb lletra d'Antoni Martí i música d'Aubert. (DANÉS, inèdit, «Els olotins», f. 7.669-70 i 6.742-44).

En el número 20-21 de *Revista d'Olot*, corresponent a agost-setembre de 1927, en les pàgines centrals es publica la caricatura dels components de la redacció i col·laboradors vistos per J. M. Mir i Mas de Xexàs: Joan Garganta, Ramon Pla i Coral, Francesc X. Piera, Francesc X. Riera, Privat Calm, Ramon Carreras, Antoni Dot i Arxé i el propi Mir. A part, en altra pàgina, hi ha la de Pere Aubert, la qual és més un dibuix dels seus trets que no pas una caricatura. L'acompanya una petita glossa sobre el personatge, que és interessant per a conèixer més el nostre home sense tants conceptes filosòfico-morals. Mir diu:

És el nostre castiç impressor i és tan cridaire com en Mir Mas de Xexàs.

Pere Aubert vist per J. M. Mir i Mas de Xexàs.
Il·lustració extreta de *Revista d'Olot*, núm. 20-21 (agost-setembre 1927)

Els dos s'escredissen sempre per la qüestió de les proves. Una prova de l'entusiasme de l'Aubert és que ell, encara que no ho sembli, és el nostre Director. És un home de múltiples activitats: impressor, músic, compositor de sardanes, actor de teatre i fins i tot, a estones perdudes, pren la pluma i escriu quelcom.

És un home tot bondat, el nostre estimat Director. La seva joventut ens fa l'efecte que és eterna. (RO. núm. 20-21, agost-setembre 1927).

Després d'aquella perorata tan densa que hem donat suara, aquest pessigolleig mirià refresca.

L'any 1926 Aubert va canviar el domicili de la impremta al carrer Superior (dels Sastres) núm. 35 - Sant Antoni núm. 7. (RO. núm. 3, juliol 1926). Hi estarà fins al març de 1935, que es traslladarà al carrer dels Dolors, núm. 5. (CO. núm. 95, 30.3.1935). No és fins l'any 1968 que s'estableix al carrer Hospici, núm. 9, on els seus descendents continuen en la brega de la impressió.

La impremta continua

Com totes les impremtes, Aubert treballà llargs anys amb l'elemental sistema de la tipografia, amb la qual es componien els textos a imprimir prenent lletra per lletra d'uns calaixos dividits en múltiples compartiments per a classificar-ne els tipus. Aquesta manera de treballar arribà fins als anys 1950-60. Avui encara s'utilitza aquest sistema per a textos molt reduïts, com són sobres, targetes i altres petits treballs.

Des dels anys cinquanta es va disposar de la linotip, un aparell que permetia una impressió molt acurada perquè el sistema consistia, bàsicament, a fer tipus nous per fusió prèvia del metall corresponent. S'hi treballà fins a finals dels seixanta, quan l'offset s'imposà. Llavors la preimpressió començava per la fotografia i el treball passà a ser una autèntica virtuositat. Es pot treballar de diferents maneres segons les tintes a emprar i les tècniques prèvies; sigui com sigui, sempre a la perfecció.

És comprensible que avui els equips de maquinària tinguin un cost molt

elevat, impensable anys enrere.

Els periòdics impresos a ca l'Aubert, des d'aquella quarantena que en donava el Dr. Danés l'any 1950, han arribat cap als seixanta entre setmanaris olotins, revistes de col·legis i altres publicacions, més o menys fixes i duradores, i altres d'esporàdiques o de vida breu.

Quant als llibres impresos, s'arriba ara (abril de 1997) als 500. Un nombre prou important, erigit com a fita en el llarg historial de l'empresa.

Cap a altres temps

Acomiadem-nos ja d'aquell temps d'abans de la guerra amb el record d'alguns esdeveniments.

L'any 1934 va tenir lloc la primera fira de mostres, instal·lada al Parc vell, la plaça Clarà, continuada l'any següent amb la segona edició.

Les publicacions passaven per censura prèvia, i això feia que hi apareguessin espais en blanc per manca de temps per a posar-hi un altre text.

La banca espanyola abonava l'interès de l'50% en compte corrent i del 3% en llibreta d'estalvi. Llavors tenir títols (paper) de la «Deuda amortizable» de l'Estat al 3% devia ser una inversió normal. Ara, tenir-ne de la «Deuda perpètua» al 4%, una ganga. Maastrich ens deu voler portar en aquests nivells que deuran significar l'augment de l'empobriment general. Amb pobres, això sí, amb vivenda pròpia, cotxe i declaració de renda. La minva d'interessos no és una disminució del poder adquisitiu?

La piscina, promocionada pels senyors Sever Mestres, Fidel Quera i Dr. Joaquim Danés, fou un pols entre diverses forces que la guerra debolí definitivament.

Feia un quart de segle que Olot era ciutat, una petita ciutat on tothom es coneixia. El plat més usual era l'escudella i carn d'olla —més o menys carn d'olla— i arròs amb conill els diumenges. Les classes benestants solien menjar l'arròs els dijous. Els diumenges, algun plat de forn que el flequer del barri gratinava gratuïtament.

Aleshores va arribar el daltabaix que ho espatllà tot. Maltempsada de la

qual encara recordem fets, sense més resultat que avivar ferides de les quals semblava haver-se perdut l'esma. Què hi farem!

Malaltia i decés

L'any 1947, Aubert sofrí una formació neoplàsica en el metacarpià de la mà dreta que obligà a la seva amputació, prèvia la temptativa assajada de perdre, només, un dit. (DANÉS, inèdit, «La impremta», f. 5.561).

Aquest contratemps, autèntica limitació física, no l'espantà segons que expliquen els seus familiars. En arribar a casa després de la intervenció quirúrgica, donà uns presents a les seves nétes penjants de la mà ortopèdica. I, encara, prengué la trompeta i sortí al balcó a fer un toc dedicat als amics del barri, com aquell qui no hagués passat res.

Pere Aubert morí el 10 d'octubre de 1951 als 72 anys d'edat. En el seu traspàs fou assistit per un menoret de sant Francesc. Aquests religiosos foren sempre presents en els moments solemnes i decisius de la vida. Senzillesa d'uns sentiments expressats en la pregonesa interior, sense parafernàlia.

Aubert deixava una empremta prou rellevant en el quefer cultural d'Olot.

La premsa local li dedicà un afectuós record: *El miércoles pasado entregó su alma al Señor; después de penosa dolencia que le obligaba a guardar cama hace unos dos meses, el conocido industrial impresor D. Pedro Aubert Port, editor de nuestro semanario.*

Aubert gozaba en nuestra ciudad de tan grandes simpatías, que la noticia de su fallecimiento conmovió a muchos corazones. Pedro Aubert, a la vez compositor de sardanas, a cuya danza dedicó hasta última hora sus más abnegados esfuerzos, era el prototipo del hombre amable, servicial, amigo de todos y siempre con la sonrisa en los labios.

El acto del sepelio constituyó una manifestación de duelo pocas veces superada, demostrativa de un general afecto hacia el desaparecido maestro y familia a la cual, en tan luctuoso trance, nos asociamos en su dolor. (AE. núm. 643, 13.10.1951).

Els Aubert-Barberí i els Fageda-Aubert

Aquests han estat els hereus i seguidors de l'avi Pere. Els fills de Joan Aubert i Modesta Barberí, i els de Joan Fageda i Antònia Aubert.

Quant als primers, dues filles han donat lloc a sengles famílies. L'una, Berta, es casà amb Miquel Isern i degut a l'activitat professional del marit es desplaçaren cap a les comarques de Lleida amb els dos fills nats a Olot, Joan i Jaume. En el nou destí hi nasqué Jordi. Dels matrimonis de Joan amb Carme Gil i de Jaume amb Isabel Barzo, en nasqueren, respectivament, Ariadna i Marc i Enric.

L'altra, Marta, ha restat a Olot casada amb Domènec Moli, empordanès ben adaptat al nostre terrer, i continuen el negoci de la impremta. Si l'avi Pere els veiés, no es creuria el canvi fenomenal que s'ha operat des que ell componia, a peu dret, davant dels caixons i lletra per lletra.

Del matrimoni en nasqué un fill, en Joan, ara ja en els seus trenta i tants anys, que amb la seva esposa, Carme Plana i Noguer, són pares, relativament recents, d'una nena, Raquel.

L'altra rama, constructors nats, els Fageda, acabaren per establir-se a Mallorca i d'allà no han tornat. Qualsevol deixi «ses dolces terres»! L'únic fill Fageda-Aubert, en Joan, és alcalde de Palma de Mallorca i a la seva diligència i amabilitat el poble li correspon amb atencions i admiració.

Amb la seva esposa, Lola Lara i Ruiz, han tingut tres fills: Anna, Antònia i Joan Manuel.

Abans d'acabar volem dedicar un record al pare de Berta i Marta, en Joan Aubert i Nadal, que escriví molt sobre cine. Els setmanaris olotins tenen moltes pàgines de les crítiques que hi dedicà. I ho feia com aquell qui no fes res, amarat de senzillesa. Amb el mateix gènere fou col·laborador de Ràdio Olot.

La vida continua...

Adéu-siau, músics: una obreria

Ara que ja hem parlat força de músics i de les seves coses, ens haurem de donar l'adéu-siau. Ho farem amb to festiu, segons una anècdota que m'explicà un vell amic que havia estat d'un grup de cantaires que acompanyaven els músics que anaven als pobles de pagès per complir un dels tractes tradicionals i de bon fer: el tracte d'obreria.

La paraula obreria indica el càrrec d'obrer d'una església, o el banc on seuen els obrers en les festivitats parroquials. Fora de diccionari, però, s'anomena obreria el contracte, verbal generalment, fet entre un grup musical i els obrers d'una parròquia per tal de solemnitzar el Roser o la festa major. Els cantors acompanyants interpretaven els cants de la missa solemne, algun motet escaient, i els goigs de rigor.

Cal dir que el nostre comunicant havia anat, repetides vegades, a Santa Margarida de la Vall de Bianya.

La meua explicació, tot i ésser fidel a la versió que vaig escoltar de l'amic, serà òrfena de la gràcia que feia degut a les ganyotes de la seva cara i les gesticulacions corporals amb què acompanyava la seva afable conversa.

El grup musical feia cap a Bianya a peu. Prenien el camí que des de prop de l'Hostal del Sol s'enfila al Coll. Traspassada aquella collada s'endinsaven al bac del Colomer, tot baixada, i amb quatre gambades ja eren a l'Hostal Nou.

—Quan ens veïen arribar, tritllaven alegrement. La nostra arribada volia dir uns dies de gaubança. Tindrien missa solemne, processó lluïda, sardanes a desdir i un ball ben animat.

Aquells homes s'allotjaven en diferents cases. La qüestió era procurar d'aposentar-se en alguna d'aquelles que tenien renom de taula generosa. La gana, la llegendària gana atribuïda als músics, podria sadollar-se esplèndidament.

Males llengües en diuen de totes. Fins arriben a suposar arreplega d'alguna de les cobejades peces del rebost. Ja se sap: la llengua no té ossos, però en trenca de molt grossos.

Quan s'acabava la festa es tornava cap a Olot pel mateix camí. Hi havia temps d'agafar-se la pujada aplàusit i entre bufet i bufet contar mil i una facècies.

Com aquell qui seguís una consuetud, quasi segur que l'any següent es repetiria l'obreria.

—A mi —acabà l'amic— m'havien assegurat que l'alegria de la nostra arribada es girava i, quan marxàvem, solien fer el toc de mort.

Fonts i bibliografia

—Arxiu Històric Comarcal d'Olot (AHCO).

—Arxiu parroquial de Sant Esteve d'Olot (SE).

—Arxiu parroquial de Santa Maria de Camprodon (SMC).

(Baptismes = B.— Matrimonis = M.— Òbits = O.).

—Castellà i Llovera, E. *Notas Históricas de Olot*. Vol. III. Olot, imp. Bonet, 1914.

—Civil i Castellví, F. *El fet musical a les comarques gironines en el lapse de temps 1800-1936*. Girona, Caixa de Pensions, 1970.

—Cuéllar i Bassols, A. *El pintor Ivo Pasqual*. Girona, Dalmau Carles Pla, SA. 1983. Col·laboració de Xavier Monsalvatje, «Ivo Pasqual músic», p. 275-284.

—Danés i Torras, J. *Pretèrits Olotins*. Olot, l'autor, 1950.

—Danés i Torras, J. *Història d'Olot*, part inèdita en vies de publicació. «Associacions», f. 5.695-5.698. «Els Olotins» (biografies), f. 7.069-7.070 i 6.742-4. «L'ensenyament de les Belles Arts», f. 4.534-4.542.

—Murlà, J. *Faràndula olotina*. Olot, PEHOC, 1979.

—Izard, M., i de Riquer, B. *Conèixer la història de Catalunya. (Del segle XIX fins a 1931)*, vol. IV. Barcelona, Edicions V. Vives, 1983.

—Pujol i Bertran, M. *Crònica de cent anys (1892-1992)*. Girona, l'autor,

1993.

- Sala i Giralt, C. *L'ambient d'una cançó*. Olot, Biblioteca Olotina núm. 110, 1968.
- Vidal i Forga, G. *45 anys de vida olotina a través del Centre Obrer*. Olot, Ajuntament, 1980.
- ¡Arriba España!* (AE). Anys 1947, 1948 i 1951.
- El Deber* (Deb.). Anys 1911, 1912, 1922 i 1934.
- La Comarca* (LaCo). Anys 1914 i 1922.
- La Font Nova* (FN). Núms. 1 al 318, de 1904 a 1912.
- La Ciutat d'Olot* (CO). Anys 1934 i 1935.
- Revista d'Olot* (RO). Anys 1926 i 1927.
- Misión*. Núms. 469 i 470, 21 i 28 de novembre de 1980: Arxiu Casulà, «Breve historial del Orfeo Popular Olotí».
- La Comarca d'Olot*. (ComOl). Anys 1974 i 1980.
- Revista Olotina* (ReOl). Any 1905.
- El Fluvià* (ElFlu). Any 1908.
- Vitalitat* (Vit). Any 1912.
- La Tradició Catalana* (TraCat). Any 1924.
- Programes Aplec de la Sardana (ApSar).
- Aplec II, 1964, J. M. Danés «Sardanes dedicades a Olot».
- Aplec VIIIè. 1970, J. Geli «Francesc Casanova i Estorch».
- Aplec XIIIè. 1973, J. Geli «La Principal d'Olot» i «La Principal de la Garrotxa».
- Aplec XVIè. 1978, J. Geli «Joan Casanova i Bartolí».
- Aplec XXVIIIè. 1980, J. Geli «Músics i compositors pels carrers d'Olot».